

No sabem de la missa la meitat! Aquesta és la impressió que tenia el filòsof **Hans-Georg Gadamar** del nostre pas per la terra. Arribem a mig ball obligats a seguir el compàs sense saber ni tan sols les regles. I més avui en dia, que el canvi de ritme és constant. Els més ingenus creuen intuir de què va la cosa però el cert és què marxem sense haver-nos assabentat. Dins d'aquest estat de perplexitat de tant en tant apareixen paraules fetitxes sobre les que tothom s'aboca vingui o no a tom. Són com amulets per mitigar la nostra angoixa. Una d'elles és ara: **Sostenible**. No apareix per casualitat, forma part de la caixa d'eines per espantar una realitat ben trasbalsadora: **el canvi climàtic**. Està present en el nostre dia a dia i ningú ni res s'escapa. Tot ha de portar aquest adjectiu. És habitual, per exemple, sentir a guanyadors de concursos d'arquitectura dir que la seva proposta és sostenible, tal com exigien les bases, per molt que hom vegi com envaeixen l'espai natural sense contenció.

Quan hom repassa els diccionaris veu que el mot sostenible es defineix com una reacció: sostenir un pes, una càrrega, una conversa, una doctrina, una mirada... És quelcom com de contenció, defensiu no pas actiu o pro positiu. Per tant no semblaria que es vulguin canviar les coses sinó més aviat fer suportable els efectes nocius de les nostres accions sense, però, deixar-les de fer. Recordo com de petit eren habituals els àpats copiosos els dies de festa i com, per compensar el festival calòric, s'acabaven ensucrant el cafè amb sacarina. Tota una contradicció, com ara passa amb moltes activitats de gran transcendència econòmica i molt contaminats que, però, es fan més sostenibles. Que la companyia d'entreteniment **Disney** anunciï a bomba i plateret la construcció d'un millar de comunitats "eco" reproduint l'exitosa prova pilot de la urbanització, **Celebration**, no deixa de ser insistir en el suburbanisme dispers o *sparwl* això sí, sostenible¹ i, sobretot, mediàtic.

¹ Fernández-Galiano, *La arquitectura en la edad del espectáculo. Diez propuestas para el siglo XXI*, Curso Universidad Menéndez Pelayo, Santander, 2001.

A la nostra professió també hi ha arribat i amb força. Sembla que ser sostenible ha de ser la base de l'arquitectura i, la veritat, veient els exemples que ens proposen alguns formadors el vessant estètic, component bàsic d'aquest art, brilla per la seva absència. Millorar els espais habitables és quelcom intrínsec al nostre ofici com queda resumit en la famosa triada de **Vitruvi: Vetustas, Firmitas i Utilitas**, és a dir, **Bellesa, Fermesa i Utilitat**². No crec que sigui casualitat que la fórmula vitrubiana comenci per l'estètica que en definitiva és el component que distingeix la pura construcció de l'arquitectura. Potser no cal ser tan radical com **Jhon Pawson**³ que opina que l'art i l'arquitectura han de viure al marge de les preocupacions socials però tampoc cal passar-nos a l'altre extrem i no dotar als edificis d'aquell quelcom de més que demanava **Miquel Fisac**⁴

Mentre païm tot plegat envoltats de nous consultors, sense saber ben bé cap on anem, hi ha canvis que ja són evidents. És un fet que la construcció basada en l'experiència, en el coneixement tradicional desapareix. Ja estava tocada de mort però ara ja és passat. Certament, no sé com s'ho faria avui en dia el genial **Gaudí** sense els virtuoses artesans que tenia a l'abast. En tot cas, la base massiva, tectònica i amb pretensió de permanència està deixant pas a la lleugeresa, la “multifuncionalitat” –un altre parauleta– i l'obsolescència. Hem passat de món mineral al vegetal. L'edifici és quasi un ens biològic que respira, transpira, evacua... Tot són fluxos i intercanvis. Arriba a ser intel·ligent i tot – gràcies a tot un arsenal de nous aparells, instruments i gadgets per major glòria industrial– qui ho anava a dir!

² Quan es llegeixen els 10 llibres d'arquitectura de Vitruvi un s'adona que la famosa expressió no té per l'autor la importància ni la transcendència que se li ha donat posteriorment. En aquesta línia, veure el llibre de J.L. González, *El legado oculto de Vitrubio*, Madrid, 1993.

³ J. Pawson, *El arte tiene que vivir al margen de las preocupaciones sociales*, El País, 13.10.2001.

⁴ Emissió Radiofónica, *La arquitectura de Miguel Fisac: Hormigón de carne y hueso*, Documentos, NRE, 23.02.2015

Sostenible...

De les grans fites de l'arquitectura universal s'han dit moltes coses però mai que fossin artefactes intel·ligents. Ni la piràmide de **Keops**, ni el **Partenó**, ni el **Panteó**, ni **Santa Maria del Mar**... són intel·ligents, gràcies a Déu! A veure si la dimensió estètica de l'arquitectura s'imposa a tanta parleria entre “bonisme” i comercial trufada d'andròmines. Esperem que sí!

Pensat i escrit el març del 2020 a Escaldes-Engordany.

ENRIC DILMÉ
dr. arquitecte

T. +376 869 558 • www.enricdilme.com